

Krzysztof Grablewski

ORCID: 0000-0003-2703-8749

k.grablewski@ans-elblag.pl

Akademia Nauk Stosowanych w Elblągu

Instytut Ekonomiczny

**IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa
„Samorząd terytorialny w Polsce – stan obecny
i perspektywy”. Skuteczność działania samorządu
terytorialnego – refleksje w 35. rocznicę reform
samorządowych, Elbląg 16 października 2025 r.**

DOI: 10.34739/doc.2025.22.24

Rok 2025 stanowi szczególny moment w historii polskiego samorządu terytorialnego – mija bowiem 35 lat od przełomowej reformy z 1990 r., która przywróciła samorządność lokalną jako jeden z fundamentów demokratycznego państwa prawa. Od momentu uchwalenia ustawy o samorządzie terytorialnym z 8 marca 1990 r. oraz późniejszych reform z 1999 i 2002 r., jednostki samorządu terytorialnego (JST) stały się kluczowymi podmiotami rozwoju lokalnego, realizując szeroki katalog zadań publicznych i angażując mieszkańców w procesy decyzyjne. Z okazji tego jubileuszu 16 października 2025 r. w Akademii Nauk Stosowanych w Elblągu odbyła się IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa *Samorząd terytorialny w Polsce – stan obecny i perspektywy*, której tegoroczne obrady poświęcono skuteczności działania jednostek samorządu terytorialnego. Była to okazja do refleksji nad dotychczasowym dorobkiem samorządów oraz wyzwaniem wynikającymi z dynamicznych przemian społecznych, technologicznych i gospodarczych. W ostatnich dekadach JST wyrosły na podmiot o istotnym znaczeniu społecznym, administracyjnym i rozwojowym, odpowiadający na lokalne potrzeby mieszkańców oraz inicjujący liczne przedsięwzięcia w obszarach infrastruktury, edukacji, kultury, polityki społecznej czy ekologii. Szczególną uwagę zwrócono również na rolę samorządów jako głównych benefi-

centów funduszy Unii Europejskiej, co znacząco przyczyniło się do modernizacji i unowocześnienia lokalnych wspólnot.

Wydarzenie zostało zorganizowane przez Instytut Ekonomiczny ANS w Elblągu oraz Prezydenta Miasta Elbląga. Patronat nad konferencją objął Wojewoda Warmińsko-Mazurski oraz Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego. W skład Komitetu Programowego konferencji weszli przedstawiciele środowiska naukowego oraz praktycy samorządowi: dr Michał Missan – Prezydent Miasta Elbląga, prof. dr hab. Tomasz Bąkowski – Kierownik Katedry Prawa Administracyjnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, Sędzia Naczelny Sądu Administracyjnego w Warszawie, dr hab. Grażyna Cern, prof. ucz. – Instytut Ekonomiczny Akademii Nauk Stosowanych w Elblągu, prof. dr hab. Sabina Grabowska – Prorektor Uniwersytetu Rzeszowskiego, prof. dr hab. Roman Kisiel – Instytut Ekonomiczny Akademii Nauk Stosowanych w Elblągu, dr hab. Katarzyna Małysa-Sulińska – prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego, dr hab. Jakub Szlachetko – prof. UG, kierownik Centrum Prawa Nowych Technologii na Wydziale Prawa i Administracji UG, przewodniczący Rady Instytutu Metropolitalnego w Gdańsku, dr hab. Piotr Uziębło – prof. UG, Prodziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, dr hab. Agnieszka Szczudlińska-Kanoś, prof. ucz. – Uniwersytet Jagielloński.

Nad stroną organizacyjną czuwał Komitet Organizacyjny pod przewodnictwem dr. hab. Krzysztofa Sidorkiewicza, prof. ucz. – Dyrektora Instytutu Ekonomicznego ANS w Elblągu. W skład Komitetu wchodził: Piotr Kowal – Wiceprezydent Miasta Elbląg, dr inż. Marcin Bukowski – Zastępca Dyrektora Instytutu Ekonomicznego ANS w Elblągu, dr Olga Filaszkiwicz – Instytut Ekonomiczny ANS w Elblągu, dr Henryk Gawroński, prof. ucz. – Instytut Ekonomiczny ANS w Elblągu, dr Krzysztof Grablewski – Instytut Ekonomiczny ANS w Elblągu, dr inż. Hanna Mierzejewska – Instytut Ekonomiczny ANS w Elblągu, dr Ewa Pachura – Instytut Ekonomiczny ANS w Elblągu, dr Paweł Kardasz – Instytut Ekonomiczny ANS w Elblągu, dr Szymon Kisiel – UWM w Olsztynie, Instytut Ekonomiczny ANS w Elblągu, dr inż. Tomasz Winnicki – Uniwersytet Morski w Gdyni, Instytut Ekonomiczny ANS w Elblągu.

Konferencja została podzielona na cztery sesje, których moderatorami byli: dr hab. Piotr Uziębło, prof. UG, dr hab. Krzysztof Sidorkiewicz, prof. ucz., dr Ewa Pachura, dr inż. Marcin Bukowski. Podczas obrad wystąpili przedstawiciele środowiska naukowego i sa-

morządowego oraz praktycy reprezentujący uczelnie, urzędy i instytucje z całej Polski:

- dr hab. Grażyna Cern, prof. ucz., ANS w Elblągu *Granice samodzielności wykorzystania mienia komunalnego a prowadzenie działalności przez powiat*. Omówiono aktualność i kontrowersyjny charakter tej kwestii, zwracając uwagę na konieczność ustalenia podstaw prawnych umożliwiających angażowanie się powiatów w przedsięwzięcia o charakterze gospodarczym.
- mgr Piotr Kowal, Wiceprezydent Miasta Elbląg *Promocja samorządu terytorialnego przez sport*. Omówiono znaczenie sportu jako narzędzia budowania wizerunku jednostek samorządu oraz zachęcania mieszkańców do aktywności lokalnej.
- mgr Grażyna Kluge, Przewodnicząca Rady Miejskiej w Elblągu *Rola samorządu w rozwoju edukacji*. Przedstawiono działania podejmowane przez samorząd lokalny na rzecz jakości edukacji i modernizacji infrastruktury oświatowej.
- dr hab. Rafał Kania, prof. ucz., Akademia Mazowiecka w Płocku *Koła Gospodyń Wiejskich jako instytucjonalno-prawna forma organizacji społeczeństwa obywatelskiego*. Podkreślono rolę KGW w integrowaniu społeczności wiejskich. Referat koncentrował się na wolności zrzeszania się jako jednej z podstawowych zasad demokratycznego państwa prawnego. Szczególną uwagę poświęcono kołom gospodyń wiejskich, które pełnią istotną rolę w budowie społeczeństwa obywatelskiego na poziomie lokalnym. Omówiono również ich znaczenie w samoorganizacji wspólnot lokalnych oraz w procesie aktywizacji społecznej i zawodowej kobiet mieszkających na obszarach wiejskich.
- dr Krzysztof Grablewski, ANS w Elblągu *Standaryzacja zatrudnienia wspomaganego w Polsce*. W referacie omówiono przede wszystkim kwestie związane z wdrażaniem i standaryzacją zatrudnienia wspomaganego w Polsce. Przedstawiono założenia dotyczące organizacji tego procesu, ze szczególnym uwzględnieniem roli samorządów terytorialnych, które uczestniczą w jego realizacji. Podkreślono, że systemowe wprowadzenie zatrudnienia wspomaganego jest ważnym elementem modernizacji rynku pracy oraz wspierania inkluzyjnego społeczeństwa, w którym osoby z niepełnosprawnościami mają realną możliwość zatrudnienia na równych prawach.

- mgr inż. Andrzej Nitka, Urząd Miejski w Elblągu, Departament Strategii i Rozwoju, główny specjalista *Współpraca jednostek samorządu terytorialnego na przykładzie ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Elbląga*. Referat prezentował instrument zintegrowanych inwestycji terytorialnych.
- mgr Łukasz Zakrzewski, Urząd Dzielnicy m.st. Warszawy, główny specjalista *System polityczny i system wyborczy a dystrybucja władzy w m.st. Warszawa. Podsumowanie 35 lat stołecznego samorządu*. Przedstawiono analizę przemian stołecznego samorządu.
- dr Katarzyna Walkowiak, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu *Organizacje biznesu i ich zaangażowania w lokalną politykę na przykładzie miasta Poznania*. Ukazano relacje JST–biznes w kontekście polityki miejskiej.
- dr Henryk Gawroński, prof. ucz., ANS w Elblągu *Zamówienia publiczne w logistyce usług komunalnych na wybranych przykładach województwa warmińsko-mazurskiego*. Referat koncentrował uwagę na zastosowaniu zamówień publicznych w logistyce usług komunalnych, podkreślając, że usługi te mają zapewniać bieżące zaspokajanie zbiorowych potrzeb ludności. Omówiono znaczenie systemu wsparcia logistycznego, obejmującego zarówno infrastrukturę materialną, jak i elementy niematerialne, dla zapewnienia trwałości świadczenia tych usług. Wskazano także, że świadczenie usług komunalnych powinno odbywać się zgodnie z zasadą konkurencyjności rynkowej, choć w praktyce zasada ta może być częściowo ograniczana.
- dr inż. Tadeusz Jakub Chruściel, Społeczna Akademia Nauk w Łodzi, Filia w Szczecinku *Perspektywy rozwoju gmin zagrożonych trwałą marginalizacją w północnej Polsce*. Skupiono się na perspektywach rozwoju gmin zagrożonych trwałą marginalizacją w północnej Polsce. Analiza oparta została na prognozach demograficznych do 2060 roku oraz na danych z budżetów gmin, które odzwierciedlają ich kondycję gospodarczą.
- dr Ewa Pachura, ANS w Elblągu *Porzucone odpady niebezpieczne jako problem ekologiczny, ekonomiczny i prawny – analiza na przykładzie gmin województwa warmińsko-mazurskiego*. Referat poruszał problem nielegalnego porzucania odpadów niebezpiecznych w Polsce, wskazując zarówno przyczyny tego zjawiska, jak i jego skutki dla środowiska i zdrowia

- publicznego. Omówiono aspekty prawne, koszty transportu i utylizacji odpadów, które często obciążają samorzady pozabawione odpowiednich środków finansowych. Zwrócono także uwagę na wprowadzenie w 2019 r. trybu nadzwyczajnego usuwania odpadów niebezpiecznych oraz na niedostateczne wsparcie finansowe dla gmin ze strony państwa i NFOŚiGW.
- mgr Piotr Pawłowski, Kancelaria Adwokacka Piotr Pawłowski *Działania gmin na rzecz przeciwdziałania zanieczyszczeniu świetlnemu*. Autor w referacie omawiał problem zanieczyszczenia sztucznym światłem, wskazując jego negatywny wpływ na zdrowie ludzi, środowisko oraz marnowanie energii i zasobów finansowych. Przedstawiono działania podejmowane przez gminy, takie jak modernizacja oświetlenia ulicznego, montaż opraw ograniczających emisję światła, tworzenie parków ciemnego nieba oraz uwzględnianie kwestii zanieczyszczenia świetlnego w planowaniu przestrzennym. Celem było ukazanie różnorodnych inicjatyw jednostek samorządu terytorialnego mających na celu przeciwdziałanie zanieczyszczeniu świetlnemu.
 - dr Paweł Kardasz, ANS w Elblągu *E-usługi publiczne w Polsce - analiza problematyki*. Autor omówił dynamiczny rozwój technologii i jego wpływ na życie codzienne oraz funkcjonowanie administracji publicznej. Podkreślono, że wiele codziennych czynności przenosi się obecnie do Internetu, co wynika z globalizacji i rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Wskazano również na rozwój w Polsce e-administracji publicznej i e-usług, w tym na poziomie samorządu terytorialnego, które mają sprostać rosnącym oczekiwaniom obywateli.
 - Daryna Mosiienko, Yelyzaveta Tkachenko, ANS w Elblągu *Analiza efektywności zarządzania kryzysowego w jednostkach samorządu terytorialnego w Polsce*. Studentki skoncentrowały się na zarządzaniu sytuacjami kryzysowymi w jednostkach samorządu terytorialnego w Polsce, analizując dostępne raporty i przykłady działań w takich sytuacjach. Omówiono stosowane rozwiązania, ich efektywność oraz najczęściej występujące problemy organizacyjne i koordynacyjne.
 - lic. Aleksandra Szałaj, ANS w Elblągu *Znaczenie zarządzania kryzysowego w powiecie braniewskim w kontekście wspólnych zagrożeń*. Studentka przedstawiła rolę systemu zarządzania kryzysowego na szczeblu powiatowym, uwzględniając

- lokalne uwarunkowania, rolę administracji publicznej oraz przygotowanie społeczności do reagowania w sytuacjach nadzwyczajnych. Omówiono wyniki badań dotyczące funkcjonowania systemu w powiecie braniewskim, ze szczególnym uwzględnieniem skuteczności działań samorządu w zapewnianiu bezpieczeństwa mieszkańcom. Analiza opierała się także na opiniach lokalnej społeczności, które pozwalają ocenić efektywność podejmowanych działań oraz poziom zaufania do instytucji odpowiedzialnych za zarządzanie kryzysowe.
- mgr Grzegorz Pawłowski, Baltic Hub Container Terminal Sp. z o.o. *Organizacja, funkcjonowanie i perspektywy rozwoju samorządowego portu morskiego w Elblągu*. W referacie autor przedstawił rolę portu w Elblągu jako samodzielnego ośrodka przeładunkowego, obsługującego zarówno województwo warmińsko-mazurskie, jak i dalsze rejony Polski dzięki dobrym połączeniom lądowym i wodnym. Omówiono znaczenie współpracy międzynarodowej portu dla rozwoju eksportu polskich przedsiębiorstw oraz jego potencjał inwestycyjny.
 - dr Aleksandra Oliynychuk, ANS w Elblągu *Sztuczna inteligencja i ochrona danych osobowych w świetle doświadczeń samorządu terytorialnego w Polsce*. W referacie szczególną uwagę poświęcono wyzwaniom związanym z ochroną danych osobowych oraz warunkom, które muszą być spełnione, aby stosowanie sztucznej inteligencji było zgodne z przepisami RODO. Podkreślono znaczenie odpowiedzialnego i zgodnego z prawem wdrażania nowych technologii w administracji lokalnej.
 - dr Katarzyna Olszewska, ANS w Elblągu *Service design w JST*. Omówiono metodologię service design, opartą na design thinking, wraz z jej etapami i narzędziami, pokazując, jak może ona wspierać administrację publiczną w tworzeniu usług dopasowanych do oczekiwań lokalnej społeczności. Zastosowanie tej metodologii, według autorki, pozwala projektować rozwiązania bardziej efektywne, innowacyjne i skoncentrowane na doświadczeniach użytkowników.
 - mgr Przemysław Gajcy, Urząd Miejski w Elblągu, Kierownik Referatu Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych w Departamencie Spraw Obywatelskich *Praktyczne aspekty organizacji wyborów samorządowych na przykładzie gminy miasto Elbląg*.

Konferencję podsumował dr hab. Krzysztof Sidorkiewicz, prof. ucz., wskazując na wspólny mianownik wszystkich wystąpień – skuteczność samorządu terytorialnego jako fundamentu jego współczesnego funkcjonowania. Podkreślono znaczenie 35-letniego dorobku reform samorządowych oraz potrzebę dalszego wzmocnienia kompetencyjnego, finansowego i organizacyjnego JST. Zwieńczeniem konferencji było wydanie publikacji pokonferencyjnej pt. *Efektywność samorządu terytorialnego w Polsce. Wybrane aspekty*, pod redakcją naukową dr. hab. Krzysztofa Sidorkiewicza, prof. ucz., dr. Krzysztofa Grablewskiego oraz dr. inż. Marcina Bukowskiego. Monografia umożliwi szersze rozpowszechnienie przedstawionych analiz i wniosków oraz będzie istotnym wkładem w dyskurs naukowy i praktyczny dotyczący funkcjonowania JST w Polsce. IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Samorząd terytorialny w Polsce – stan obecny i perspektywy” pozwoliła w syntetyczny sposób przeanalizować dorobek polskich jednostek samorządu terytorialnego po 35 latach funkcjonowania reformy z 1990 roku. Obrady umożliwiły wymianę wiedzy i doświadczeń pomiędzy przedstawicielami środowiska akademickiego, praktykami samorządowymi oraz osobami odpowiedzialnymi za politykę lokalną.

Prezentowane referaty obejmowały szerokie spektrum zagadnień – od funkcjonowania JST w obszarze zarządzania mieniem komunalnym, przez kwestie edukacji, sportu i partycypacji obywatelskiej, po wyzwania związane z cyfryzacją usług publicznych, zarządzaniem kryzysowym, ochroną środowiska oraz wykorzystaniem nowoczesnych technologii. Szczególną uwagę poświęcono skuteczności działania JST, roli samorządów w rozwoju lokalnym oraz w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego. Wspólnym mianownikiem wszystkich wystąpień była świadomość, że skuteczny samorząd terytorialny wymaga zarówno odpowiednich kompetencji, zasobów finansowych i kadrowych, jak i dobrej współpracy z mieszkańcami, organizacjami społecznymi oraz innymi partnerami. Podkreślono również konieczność dalszego rozwoju kompetencji JST w kontekście cyfryzacji, innowacji technologicznych oraz rosnących wyzwań społeczno-gospodarczych i środowiskowych.